

МАРК ТВЕН У НАШОМУ МІСТІ

В ці дні, коли у всьому світі урочисто відзначається 150-річчя з дня народження великого американського письменника, не можна не сказати про його величезну популярність в нашій країні. Ще в 1872 році в «Биржевых ведомостях» з'явився російський переклад одного з перших оповідань Марка Твена, потім знайомство розширилось. А в XX столітті творець «Пригод Гекльберрі Фінна» став одним з найбільш популярних і улюблених письменників у широкого кола читачів.

Втім, знайомству Росії з Марком Твеном передувало знайомство, щоправда, короткочасне письменника з Росією.

Тоді, в 1867 році мало хто знав його літературний псевдонім: в травні вийшла перша книжка оповідань фельєтоніста Семюеля Ленгхорна Клеменса. А влітку того ж року, будучи репортером сан-франциської газети «Дейлі Альта Каліфорнія», він піднявся на борт судна «Квакер-сіті», яке везло американських туристів в круїз через Атлантику, по Середземному і Чорному морях.

Серед міст, в яких побували пасажир судна, були Севастополь, Одеса і Ялта.

Отже, в серпні 1867 року Марк Твен побував в нашому місті. Згадки про це ми зустрічаємо в його записках і, що особливо цікаво, в його першій великій книзі «Простакі за кордоном».

Одеса дуже сподобалась автору «Простаків». На двох сторінках книги вмістилося багато компліментів на адресу нашого міста. Як і в Севастополі, тут американці зустріли гостинний прийом, про який Марк Твен, схильний звичайно до іронічних інтонацій, пише цілком щиро. Крім того, після напівзруйнованого під час Кримської війни Севастополя («Помпея збереглася куди краще, ніж Севастополь») Одеса справила значно більш мирне і благодатне враження. Тут багато що радувало репортера каліфорнійської газети.

І ще один досить важливий для автора «Простаків за кордоном» момент. На всьому шляху слідування судна

«Квакер-сіті» його пасажирів намагалися «годувати» європейською старовиною, хрестоматійна демонстрація якої весь час викликала у американців негативну реакцію. Одеса була єдиним, зростаючим містом на всьому їх маршруті. Не випадково молодому письменникові Одеса здалася «зовсім американським містом: красиві широкі вулиці, до того ж прямі, невисокі будинки (в один-два поверхи) — просторі, охайні, без всяких химерних прикрас, вздовж тротуарів наша біла акація...» Спорідненість з американськими містами зникла, коли в поле зору туристів попадали маківки церков, екіпажі з незвично одягненими кучерами тощо.

Невелика словесна замальовка Одеси включає в себе, крім гавані і вулиць, також одеські базари, «гігантські кам'яні сходи», які ведуть від бульвару до моря і звичайно ж, пам'ятник Рішельє. Щоправда, у викладенні історії життя і особливо смерті герцога Рішельє Марк Твен допустив декілька, м'яко кажучи, неточностей, скориставшись, мабуть, неперевіреною інформацією якогось одеського «гіда». Але хіба можна було сподіватися, щоб навіть найдопитливіша людина, яка провела в місті лише один день, багато дізналася б про його історію.

Враження того серпневого дня 1867 року знайшли своє відображення на кількох сторінках першої великої книги письменника — книги, яка принесла йому справжній успіх. Так починалась велика слава Марка Твена, яка міцніла напротязі чотирьох десятиліть його подальшої творчості і набагато пережила самого письменника.

М. СОКОЛЯНСЬКИЙ,
професор
кафедри
зарубіжної
літератури.